

Samen werken aan je wijk

Naar een programma voor Brugse Poort-Rooigem

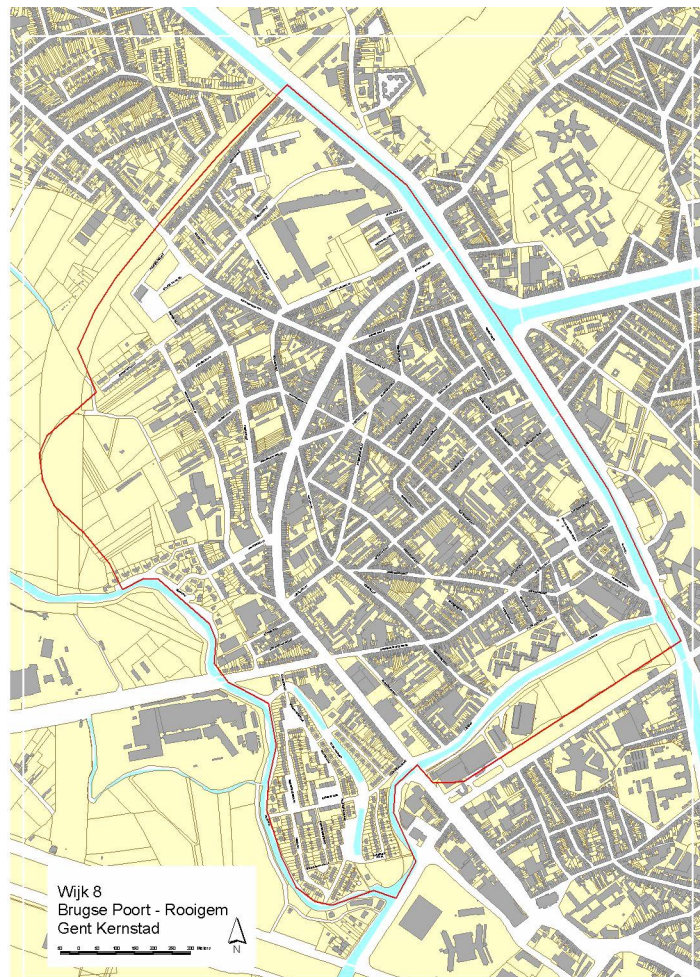
Wat is dit?

Een vertrekpunt Voor je ligt de nota Brugse Poort-Rooigem. Dit is ons vertrekpunt om met bewoners, handelaars, bedrijven en organisaties het gesprek aan te gaan over de wijk, om te komen tot een programma voor de wijk. Dat programma bepaalt hoe de wijk de komende vijf jaar zal veranderen.

Deze nota is een vertrekpunt en heeft niet de bedoeling volledig te zijn. We komen naar de wijk voor een aantal gesprekken. Die gesprekken hebben tot doel de nota aan te vullen.

In het verleden waren er al verschillende onderzoeken (denk maar aan het LENS-onderzoek in de buurt zo'n vijf jaar geleden) waarna maatregelen voorgesteld werden. Veel vragen daaruit hebben ondertussen een antwoord gekregen, maar de buurt staat niet stil. Nieuwe kansen en vragen kunnen via het wijkprogramma naar boven komen.

Kaart van de wijk

In welke wijk leven we, en waar willen we naartoe?

Een stukje geschiedenis

Het gebied Brugse Poort - Rooigem ligt ten noordwesten van het Middeleeuwse Gent. In de veertiende eeuw werd de tweede omwalling gebouwd, waarvan de Brugse Poort deel uitmaakte. Zij werd ook de Waalpoort genoemd.

Buiten de poort liep de heirweg naar Brugge in de richting van Mariakerke. Hij vormt nog altijd de ruggengraat van de wijk, onder de benamingen Noordstraat, Phoenixstraat, Bevrijdingslaan en Brugsesteenweg. De weg was een deel van de belangrijke landweg Brugge - Keulen, de verbinding van de Noordzee met de Middenrijn.

Westwaarts van die baan lag het gehucht Rooigem (Ooievaar- en Peerstraat). In tegenstelling tot het grootste deel van het gebied was hier geen weiland maar akker. De meersen van de Leie lagen meer naar het westen: Malem, Bourgoyen, Ossemeersen en Assels.

In Rooigem bevond zich het Kartuizerklooster Koningsdal, de Hoosmolen en de luthoven van vooraanstaande Gentse families, zoals Het Motjen en Vaernewyc. Verder naar Mariakerke stond de galg of *3 Pickel* (Driepikkelstraat). Buiten de Brugse Poort vond je een tiental windmolens, ettelijke afspanningen en huizen.

In 1566 werd aan de huidige Kettingstraat een protestantse tempel gebouwd, omringd door een begraafplaats voor gereformeerden, het *Peerdekerkhof*. Onder het Calvinistische bewind kwam de Hembysevest tot stand (1578). Van 1613 tot 1625 werd de Brugse Vaart gegraven. Het gebied voor de Brugse Poort kreeg een eigen vesting met bolwerken, buiten de stadsvesten. In 1752 werd de Brugse Vaart met de binnenstedelijke Leie verbonden door de Coupure. In 1785 werd de Hembysevest gesloopt en vervangen door de Nieuwe Wandeling, een lineair park met niet minder dan negen rijen platanen.

Waterwegen ontsluiten de wijk van de Brugse Poort. Tijdens de Industriële Revolutie was het een uitstekende plek voor van grote fabrieken. Judocus Clemmen bouwde een bedrijf voor het bedrukken van katoentjes op het Hembysebolwerk. In 1821 stichtte de ondernemer Huytens-Kerremans aan de Kettingstraat een atelier voor metaalbewerking en -constructie, later omgevormd tot de n.v. Le Phoenix. Later startte de *Société Linière La Lys* in het voormalige bedrijf van Clemmen de productie van mechanisch gesponnen vlasdraden. Die fabriek zou door opeenvolgende uitbreidingen uiteindelijk beslag leggen op het hele eiland van de *Groene Vallei* tussen de Nieuwe Wandeling en de Leie.

De periode rond 1860 is enorm belangrijk voor de industriële ontwikkeling van de Brugse Poort. Het afschaffen van de octrooirechten en het invoeren van de gemeentewet maakten het interessant om buiten de omwalling van de stad industrie te ontwikkelen. Daarenboven zorgde de Amerikaanse burgeroorlog voor het stilvallen van de textielindustrie in Amerika. Gent heeft de leemte ingevuld.

Sinds 1864 werkte op de noordelijke Leie-oever de *Kleine Lys*. Daarnaast ontstond in 1897 de *Filature de Roygem* langs de toen aangelegde Rooigemdreef. De Rooigemlaan is aangelegd op vraag van de industrie (i.f.v. een betere ontsluiting).

Ten noorden van de fabrieken groeide een uitgestrekte arbeiderswijk met vele beluiken en de parochiekerk van Sint-Jan-Baptist. De Brugse Poort is gegroeid zonder stedenbouwkundige voorwaarden, vandaar het chaotisch stratenpatroon.

De nieuwere fabrieken in de wijk zochten een plaats ten noorden de Rooigemlaan en bij voorkeur langs het kanaal Gent-Brugge. De *Nouvelle Linière du Canal* was alweer een vlasfabriek (nu de Politiekazerne). De gebroeders Motte in de Wielewaalstraat stichtten de fabriek *L'Avenir* voor het spinnen en weven van katoen. Ten noorden van de *Nouvelle Linière* kwam de kemp- en jutespinnerij *Manila* of *Textiles du Canal* en daar voorbij in 1923 in de Kempstraat de *Cotonnière des Flandres*.

Na de Tweede Wereldoorlog sloot de ene textielfabriek na de andere, wat een ramp was voor de wijk. Die periode bepaalt nog altijd voor een groot deel het beeld van de Brugse Poort: een dicht weefsel, waar iedere m² een functie heeft. De industrie is voor een groot stuk verdwenen uit de wijk. Nieuwe ontwikkelingen situeren zich vooral in en rond voormalige 19de-eeuwse sites.

Het Eiland Malem tussen twee Leiearmen verstedelijkte vanaf 1952 als een tuinvijk. Sociale bouwmaatschappijen bouwden er de wijk *Heldenhulde* ter nagedachtenis van de Gentenaren die hun leven offerden voor het vaderland. Eerder was een tuinvijk ontwikkeld aan de Brugsesteenweg rond het Koning Nobelplein, de *Werkliedenkolonie* van de Gentse Maatschappij voor Goedkope Woningen, in de volksmond *De Blokken* genoemd. Zij worden nu door nieuwbouw vervangen en het Eiland Malem wordt gerenoveerd.

Er zijn in het verleden verschillende onderzoeken gebeurd die tot concrete resultaten hebben geleid. Een poging tot structuurplan, onder de toenmalige schepen Monsaert leidde tot de creatie van verschillende buurtparkings (Reinaertstraat, Kettingstraat) en de creatie van het huidige Luizengevecht. In het kader van de herwaarderingsgebieden werd de zone Weverstraat-Kettingstraat aangepakt.

De voorbije decennia passeerden via de Brugse Poort verschillende migratiestromen. Arbeiderswoningen voldeden niet meer aan de woonwensen. Autochtone Gentenaars verlieten dan ook de wijk. Nieuwkomers (migranten, vluchtelingen, studenten,...) namen hun plaats in. Dat zorgde voor een groot verloop in de bewoning.

... brengt ons naar vandaag

De Brugse Poort is een heel dichtbevolkte wijk, met een heel diverse bevolking. Er wonen ongeveer 15.000 mensen op een kleine oppervlakte. Kansarmoede en achterstelling zijn zichtbaar aanwezig en zorgen voor de nodige problemen. Maar anderzijds liggen er heel wat kansen.

Rooigem vormt een overgangsgebied naar Mariakerke. Typerend voor het gebied zijn de grote sociale woningbouwcomplexen. Het Eiland Malem vormt een apart woongebied. De bewoners van de verschillende buurten beleven hun onmiddellijke omgeving op een totaal andere manier.

De deelbuurten nemen we samen op in één programma, met aandacht voor de specifieke kenmerken van elke deelbuurt.

Enkele gegevens

	Brugse Poort
Oppervlakte:	2,0 km ² (1.974.037 m ²)
Bebouwde oppervlakte:	0,6 km ² (620.377 m ²)

Fysische barrière:	O: Coupure & Brugse Vaart Z: Nieuwe Wandeling W: Bourgoyen - Ossemeersen
--------------------	--

	Brugse Poort	Gent
Bevolkingsdichtheid:	7.745 inwoners/km ²	1.465 inwoners/km ²
Totaal bevolkingsaantal: (2003)	15.288 of 6,7%	229.137
Aandeel niet-Belgen: (2003)	1.825 of 11.9%	15.672 of 6.8%
Wachtregister: (2003)	830 of 54 voor elke 1000 inwoners	4.099 of 17.9 voor elke 1000 inwoners
Gemiddelde leeftijd: (2003)	38.5 jaar	40,2 jaar
Bevolkingsevolutie: (1997 t.o.v. 2003)	-0.2%	+1.7%
Natuurlijke groei: (2003 t.o.v. 2002)	+75	+159
Migratie: (2004 t.o.v. 2003)	+78	+735
Aandeel geboortes in kansarme gezinnen t.o.v. aantal geboortes (2000-2001-2002)	31.4%	11%
Bevolkingssamenstelling leeftijdsgroepen: (2003)	0-19 23% 20-64 60% 65+ 17%	0-20 20.79% 20-65 60.97% 65+ 18.24%

**Een wijk met
veel
mogelijkheden,
maar ...**

De Brugse Poort - Rooigem ligt vlakbij het stadscentrum, gedeeltelijk binnen de kleine stadsring. De wijk heeft haar volkse karakter voor een deel behouden. Naast die dichtbebouwde stadswijk vinden we het natuurreservaat Bourgoyen, een 200ha open en natuurlijk gebied. Er zitten bedrijven met uitstraling buiten de wijk. ... De wijk heeft nogal wat troeven.

Kenmerkend is dat de verschillende bewoners de wijk volledig anders beleven. De grote verscheidenheid binnen de bevolking vinden sommige bewoners positief, anderen vinden die diversiteit erg bedreigend.

Het hoge percentage nieuwkomers in de buurt verscherpt een aantal tegenstellingen. Een deel van de bevolking ervaart de wijk als zeer onveilig.

Er gebeurt veel in je wijk

Maar het geloof in de wijk is groot. In het bestuursakkoord en in het Ruimtelijk Structuurplan Gent wordt de Brugse Poort (samen met de wijk Rabot) naar voor geschoven als een prioritair gebied voor stadsvernieuwing. De stad wil de Brugse Poort opwaarderen. Centraal in deze aanpak staat de grootscheepse operatie **‘Zuurstof voor de Brugse Poort’**.

Dit stadsvernieuwingsproject heeft vooral aandacht voor meer **groen**, meer **open ruimte**, betere **huisvesting**, de zwakke weggebruiker en de parkeerproblematiek.

Maar stadsvernieuwing is meer dan stenen en kan pas slagen als de vernieuwing de nodige sociale, culturele en economische impulsen krijgt. Extra sociale voorzieningen (wijkbib, crèche, vernieuwen scholen) en het verbinden van functies (kringloop, theater, horeca, ..) bieden kansen tot sociale netwerken.

De Bevrijdingslaan vormt de commerciële slagader van de wijk maar de straat verloor veel van haar glans. Het Seghersplein wordt samen met het Luizengevecht een centrale open ruimte op de as met het nieuwe wijkgezondheidscentrum als blikvanger.

De vernieuwingen in de verschillende lagere scholen en hun aandacht voor de wijk zijn fundamenteel. Vele bewoners ontmoeten elkaar aan de schoolpoort.

Wonen in de wijk

In de wijk vind je verschillende soorten woningen. Arbeiderswoningen uit de 19de eeuw domineren het beeld in de Brugse Poort. De kwaliteit is zeer verscheiden. Veel woningen zijn klein en kampen met vochtproblemen,.... Ze voldoen niet meer aan de hedendaagse woonnormen. Toch groeit de interesse voor de wijk. Mensen zien de voordelen van de wijk. Het project ‘Zuurstof voor de Brugse Poort’ vormt er de katalysator. Het aantal renovaties neemt zienderogen toe en jonge starters zien de Brugse Poort minder als een doorgangswijk. De geplande veranderingen stimuleren mensen om te blijven.

Een aantal grote sociale woningbouwcomplexen domineren het gebied buiten de stadsring. De kwaliteit van de woningen is hier meestal veel hoger dan binnen de ring.

Er is de voorbije jaren al heel wat geïnvesteerd in sociale woningbouw. Ook de komende jaren staat nog heel wat te gebeuren.

Het sociale huisvestingsaanbod wordt verder uitgebreid (Malpertuus, Manila, Peerstraat, Biezenstuk, Acaciapark, Groendreef,...). De renovatie van het bestaande aanbod gaat verder (Noormanstraat, Wielewaalstraat, Leiekaai,...).

Stadskankers worden aangepakt (Alsberghe-van Oost).

Bewoners kunnen met al hun vragen terecht in de plaatselijke woonwinkel.

Daarnaast zijn er nog een aantal concrete maatregelen vanuit de stad: er is een premie te krijgen om maatregelen te nemen tegen opstijgend grondvocht, en een deel van de wijk is bezocht door een controleur van de Dienst Huisvesting. Hij screende heel wat huizen. De bewoners krijgen hierbij de nodige adviezen.

Toch is het verhaal niet altijd even rooskleurig.

De wachtlijsten voor een sociale woning blijven veel te lang. De realisatie van de verschillende nieuwbouwprojecten gaat tergend traag. Vele privéwoningen worden opgekalefaterd in plaats van gerenoveerd. De structurele problemen blijven. Er is een heel klein aanbod van huurwoningen op de privémarkt. Dat leidt tot onverantwoorde huurprijzen. Huisjesmelkerij is bekend gegeven op de wijk. Vooral vluchtelingen zijn daar het slachtoffer van.

Er is dus nog veel werk.

Enkele cijfers:

Sociale huisvesting	Brugse Poort	Gent
Aandeel huurders t.o.v. totaal huishoudens (2001)	17.5%	11.5%
Aandeel huurders t.o.v. totaal huishoudens (1997)	22.2%	11.8%
Aandeel kandidaat-huurders t.o.v. totaal huishoudens (2001)	14.3%	7.8%
Aandeel kandidaat-huurders t.o.v. totaal huishoudens (1997)	12.2%	6.2%

	Brugse Poort	Gent
Bebouwingsgraad	31,4 %	11.6 %

Werken en winkelen in de wijk

Als commerciële slagader van de wijk biedt de Bevrijdingslaan een ruim aanbod aan etnische producten en alle denkbare consumptiegoederen. Toch verloor de straat toch veel van haar oorspronkelijke glans. Projecten als gevelrenovatie van winkelpanden en begeleiding van allochtone (kandidaat)ondernemers werden opgestart en moeten dat verhelpen. Ook de dekenij werkt aan een positiever straatimago.

In de ruimere omgeving vind je zaken zoals Colruyt en Bioplanet, meubelfabriek Pauvers-Van Den Berghe, de winkelcentra aan de Nieuwe Wandeling en in de oksel van de Drongensesteenweg en de Rooigemlaan, 't Schoenfabriekske, Nicole Burrick, verschillende fitnesscentra en veel kwalitatieve kleinhandels. Ze zijn populair bij de buurtbewoners maar ze trekken ook veel klanten van buiten de wijk aan.

In het kader van de heraanleg van het Pierkespark zoekt men naar inpassing van kwalitatieve horeca gekoppeld aan een tewerkstellingsproject. Ook de kringloopwinkel is een belangrijke sociaal-economische gegeven.

Mobiel in de wijk

In het mobiliteitsbeleid staan veiligheid en parkeerproblematiek voorop. Dat uit zich in verschillende ingrepen die impact hebben op de wijk.

De Brugse Poort is goed ontsloten door openbaar vervoer. De wijk ligt op de belangrijke buslijn 3. De hoge frequentie maakt dat er een vlotte verbinding is met het centrum. Al durft het wel eens vast te lopen in de Bevrijdingslaan.

De stadsring (R40) wordt fietsvriendelijker. Dat zal tot verbeteringen leiden aan een aantal kruispunten op de Rooigemlaan en de Nieuwe Wandeling.

Het VerkeersLeefbaarheidsPlan Brugse Poort, met de invoering van zone 30, krijgt vorm. In 2005 volgt de uitvoering van een volgende reeks maatregelen. De oostwestfietsas is een belangrijke fietsader naar het centrum geworden. De Rode Loper (Kastanjestraat) wordt de lokale luwe verkeersas in de wijk.

Een goed parkeerbeleid moet lokale oplossingen bieden voor lokale parkeerproblemen, o.a. door een aantal buurtparkings. Nieuwe woningbouwprojecten moeten telkens in ondergrondse parkings voorzien. De afwerking van het Westeringsspoor gaat verder.

Groen in de wijk De Brugse Poort is heel dicht bebouwd. Er is een duidelijke nood aan open ruimte. Het project 'Zuurstof voor de Brugse Poort' levert de nodige inspanningen. Het parkje in de Kokerstraat is vernieuwd. In 2005 komen daar de Groene Vallei (een 'long' van 6 ha) en het Boerderijparkje bij. Later volgen het Acaciapark, het Luizengevecht en het Pierkespark. Daardoor komt er een netwerk van open ruimte in de wijk. Binnen de wijk komt er dus 1,4 ha publiek groen bij. Ondanks al de inspanningen wordt de groennorm van 10 m² per inwoners op buurniveau nog niet gehaald.

De wijken Rooigem en Malem sluiten aan bij grote groene ruimtes als de Bourgoyen en de Watersportbaan. De aansluiting op die gebieden zal nog verbeteren met de renovatie van het Eiland Malem en de verdere uitbouw van Malpertuus. Dat worden buurten met veel groen.

In de Bourgoyen wordt trouwens veel geïnvesteerd. Het natuurgebied richt zich op de wijk, maar ook op de hele stedelijke gemeenschap. Einde van 2006 gaat het nieuwe bezoekerscentrum open. Ook plaatselijke verenigingen zullen dat centrum kunnen gebruiken.

Solidair in de wijk? De diversiteit in de wijk is zeer groot. Van de arbeiders over de migratiebeweging van enkele decennia terug tot de nieuwe groepen die de laatste jaren toekomen, groeit de wijk uit tot een smeltkroes van culturen en leeftijden. In de wijk zijn dus verschillende groepen, elk met hun eigen achtergrond, noden en behoeften. Die brengen beweging en creativiteit in de wijk, maar zorgen ook soms voor samenlevingsproblemen. Vandaar de vele diverse voorzieningen in de wijk.

De nieuwe aanpak van het stedelijk buurtwerk moet het wijkleven een extra stimulans geven. Daarbij is aandacht voor de verschillende groepen in de wijk. Het buurtwerk gaat uit van een actieve participatie van de bewoners en andere lokale actoren zoals de dekenij, seniorenwerkingen, de parochie, hobbyclubs, jeugdwerkingen, speelpleinwerkingen, ...

Het samenspel van de verschillende organisaties (stedelijk en niet-stedelijk) is enorm belangrijk. De verschillende initiatieven vullen elkaar aan en versterken elkaar.

Cultuur

Ook de culturele initiatieven sluiten aan op de diversiteit in de wijk. Vele culturele initiatieven in de wijk hebben een sociaal-artistische invulling gekregen. Ze garanderen een actieve participatie van de verscheidene groepen wijkbewoners bij de uitbouw van het culturele leven. Hoewel kwaliteitsvolle cultuurbeleving hier op de eerste plaats komt, zijn de effecten op maatschappelijk vlak onmiskenbaar. De gevolgen voor netwerkontwikkeling, wijkverfraaiing, het groeien van een wijkidentiteit en een resem evenementen en ontmoetingsmomenten zijn duidelijk voelbaar. De Vieze Gasten spelen hierin een centrale rol, denken we maar aan de buurtfanfare, de fotoclub, de revues, ... Maar ook andere initiatieven zoals de Groene Eilanden aan de Groene Vallei stimuleren de betrokkenheid van de bewoners bij de wijk.

Het gloednieuwe bibliotheekfiliaal, dat opent in het najaar, wil met zijn collectie en basisdienstverlening aan alle bewoners drempelloze toegang verlenen tot informatie en cultuur. Er zal een aangepaste collectie zijn en er komen activiteiten op maat van de wijk. Dit filiaal integreert ook een speltheek.

De speltheek zal zich overigens niet beperken tot het uitlenen van speelgoed, maar zal ook opvoedingsondersteunend werken en fungeren als een ontmoetingsplaats voor de ouders.

Vanuit de bibliotheek zullen ook activiteiten georganiseerd worden samen met lokale groepen. Zo zijn er volgende plannen: een boekendienst aan huis met medewerking van vrijwilligers uit de buurt, voorlees- en vertelnamiddagen met medewerking van scholen uit de buurt en tentoonstellingen in samenwerking met lokale socio-culturele verenigingen.

Andere initiatieven zijn de toekomstige renovatie van het Centrum Meibloem als een polyvalente zaal en de verbeteringswerken aan de accommodatie van de Vieze Gasten. De circusplaneet krijgt een vaste stek in de wijk vanaf 2005.

Zorgen

Armoedecriteria scoren hoog. Dat vraagt de nodige aandacht. De cijfers spreken voor zich.

	Brugse Poort	Gent
Werkloosheidsgraad: (NWWZ/actieve bevolking, 31/03/03)	14.5%	9.4 %
Werkloosheidsgraad (NWWZ/actieve bevolking, 30/06/1997)	15.9%	10.3%
OCMW steungerechtigden: (dienstjaar 2003)	42 per 1000 inwoners	21 per 1000 inwoners
OCMW steungerechtigden (dienstjaar 2000)	32 per 1000 inwoners	19 per 1000 inwoners
Aandeel huishoudens met inkomen lager dan 500.000 BEF: (aanslagjaar 2000)	38.7%	32.8%
Aandeel huishoudens met inkomen lager dan 500.000 BEF: (aanslagjaar 1998)	39.9%	34.3%

Overheids- en private partners pakken samen de armoede aan. Het welzijnsbureau van het OCMW speelt hierbij een centrale rol. Andere belangrijke partners zijn het wijkgezondheidscentrum, de kringloopwinkels, de parochie, de werkwinkel,... Die inspanningen zullen ze nog lange tijd moeten volhouden. belangrijk. De verschillende initiatieven vullen elkaar aan en versterken elkaar.

Een propere wijk?

In het verleden hebben we, samen met de buurt, acties gehouden rond sluikestorten. De actie sluikestort bestaat uit informeren, opkuis en aanpak. Het informeren gebeurt met affiches, via infoborden met de knelpunten van het sluikestorten en via Buurtnieuws. De stedelijke veegploegen vegen een tot drie keer per week.

Elke maand worden ook alle bermen langs de binnenwateren proper gemaakt van op een ponton. Het probleem van sluikestorten en zwerfvuil vraagt blijvende aandacht.

De twintig hondentoiletten, die zes dagen op zeven onderhouden worden, zorgen ervoor dat er minder hondenpoep op de stoep terechtkomt.

In de Brugse Poort was vroeger heel wat industrie. Op sommige terreinen waar nu woonzones zijn, kunnen die activiteiten uit het verleden de bodem vervuild hebben. De OVAM (Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest) en de Stad Gent hebben daarom in o.a. de Brugse Poort plaatsen geselecteerd waar vroeger risico-activiteiten (zoals garages, wasserijen, ...) plaatsvonden. Op die plaatsen zullen OVAM en de Stad Gent onderzoeken op welke percelen er mogelijke bodemvervuiling is. Daar waar vervuiling in de bodem zit, zal onderzocht worden over welke verontreiniging het gaat en welke de eventuele risico's zijn."

Communicatie

Wijkplatform

Tussen de start van de opmaak van het wijkprogramma (met de tentoonstelling 'Zuurstof voor de Brugse Poort' op het buurtfeest en deze nota) en de uiteindelijke communicatie van het goedgekeurde wijkprogramma (in het begin van 2005) zitten we natuurlijk niet stil.

De bedoeling is dat we met de verschillende groepen, verenigingen, mensen uit de wijk spreken zodat we hun visie op de wijk kunnen meenemen in het programma. In de periode juni-september plannen we een aantal gesprekken.

Wie met ons een gesprek hierover wil, contacteert de cel Gebiedsgerichte Werking.

Cel gebiedsgerichte werking

De cel Gebiedsgerichte Werking vind je in de St.-Niklaasstraat 27/101, 9000 Gent.

Brigitte Hantson gebiedscommunicator 09 266 82 45 brigitte.hantson@gent.be	Wendy De Man gebiedscommunicator 09 266 82 46 wendy.deman@gent.be

Verantwoordelijke uitgever

Frank Beke
 Stadhuis
 Botermarkt 1
 9000 Gent